

Solymár József:

Tovább viszem a szót

4351

Itt, a Magyar Hírlap mellékletében jelent meg írásom, amelyben a pártonkívüliek szóvivőjének jelentkeztem. Cik kem, ahhoz képest, hogy nincs telefonom, és nagy ívben elkerülöm a belső városrészeket, viszonylag szép visszhangra lelt. Tucatnyi ember biztatott, hogy ne hagyjam abba az önként vállalt szóvivést vagy szófűzést. Ez manapság már komoly tömegtámogatást jelent. Nagyon sajnálom, hogy a szocdemek rokonszenves fiatal szóvivője önként visszalépett, részben ez is befolyásolt a pályán maradásban, nehogy olyan bírálat érje kis hazánkat, hogy még szóvivőkben is gyengén fejlett ország vagyunk.

Tudom, hogy az ötvenes évek már kimentek a divatból, s a politikai érdeklődés hullámai egyre inkább a jelen gondjai felé sodornak bennünket, mostani mondandómat mégis történelmi visszapillantással kell kezdenem. Testvérbátyám hajdan rangos személyiség volt a Független Kisgazda, Földmün-

tyogtam, hogy a parttag mindig különb lesz, mert ő felismerte a történelmi szükség-szerűséget.

A napokban egy tudós köz-

kás és Polgári Párt (mert ez volt ám a teljes neve, hogy mindenki beleférjen) ifjúsági csoportosulásának, a FISZ-nek (emlegették is sokan a botfűlű énekesnőt): egyetemi szervezétének volt országos főtítkára. Mint főtítkárnak, rengeteg dolga akadt, s ezek közül a legfontosabb funkcióként naponta kétszáz mozijegyet kellett elosztania a kisgazdapárti egyetemi hallgatók között.

Mert a pártok az időben sem csupán a tagdíjakból éltek. A fővárosi mozik egy része közöttük került elosztásra. A Kisgazda Párté volt az előkelő Fórum, amelyet Puskinná kereszteltek át később, a Keletinél a Capitol, melyről nem tudom, hogy raktár-e még vagy megszüntették és a Bodográf, amely a nagy keresztelések idején a Bányász nevet vette fel. A és B termeivel. Én, mint a főtítkár öcsikéje, orrvérzésig járhattam moziba. Volt nap, hogy korgó gyomorral három-négy filmet tekinthettem meg. Valószínű, itt alapoztam meg

filmirői karrieremet. De politikai nézeteitől függetlenül dűskálhattak a mozijegyekben testvéreim állami kollégiumbeli szobatársai, no meg a szomszéd szobatársak is. Mindenki moziba járt, aki szembe jött. Lehet, hogy a pártos mozik visszaállítása napjainkban is megoldaná a mozgóképszínházak válságát?

Aztán itt van Kormos Marci esete. Ő, mint katonaviselt fiatalember, a szakértségek időszakában hagyta ott kis palóc falunkat, hogy bevegye a tudomány fellegvárát. Kollégiumnak Veres Péter hadügyminisztertől kaptak egy kiszuperált laktanyaépületet, a hozzávaló vaságyakkal. Ám párna is kellett, takaró is kellett, a konyhát is meg kellett volna indítani. A szakértségek közül a legügyesebb gyerekek delegációvá alakultak, és elindultak tarhálni a különböző minisztériumokba. Felszerelésként valamennyien négy pártjelvényt tűztek zakójuk hajtókájának belső felére. Aztán a kizsemelt minisztérium portásá-

tól megkérdezték, hogy milyen párti a miniszter. A válasznak megfelelően kitűzték a megfelelő jelvényt. Mentek a miniszterhez egyenest, mert az időben ez volt a szokás. A miniszter, ha volt rá ideje, tartott egy kisebb szónoklatot, megadta az elvi engedélyt, és a részletek megbeszélésére átküldte őket az államtitkárhoz. A gyerekek kellő informálódás után a folyosón, vagy, ha szemérmesebbek voltak, az egyik budiban végrehajtották a jelvénycserét. Az államtitkár már mondott néhány részletet, s küldte őket tovább, az illetékes főosztályvezetőhöz. Ismét bementek a mellékhelyiségbe, s újabb jelvénycsere következett. Így Marciék végül mindent a legtökéletesebben elintézték.

De vajon miért osztották volna másképp a potya mozijegyeket, a dunyhákat meg a lepedőket, amikor az időben a miniszteri bársonyszékeket, a hatalmat ugyanígy osztogatták egymás között a koalíciós pártok. Szemérmesen hallgatva az ezzel együttjáró előnyökről.

Aztán ránk köszöntött a sokak által még mindig egyedül üdvöztetőnek tartott egypártiság. Ez kétségtelenül előnyös volt olyan szempontból, hogy

zék az új alapítóatyák részéről. Eszembe jutott, hogy az időben az egész világ tudta, hányas sorszámú tagkönyve volt Adolf Hitlernek a német nem-

megszűnt a tülekedés a vályúnál. Az előnyöket nyíltan vagy belső rendelkezések formájában kodifikálni lehetett. Az erdészeti főigazgatóságon például megsúgta nekem az ország fővadásza: pontosan szabályozva van, hogy párt- és állami funkciója szerint ki kaphat puska-végre tüzököt, ki kapitális szarvasbikát. A kis funkciókat betöltőknek már csak a nyuszi járt, az átlag állampolgár pedig hajtó lehetett, és tapsolhattott a baklövéseknek.

Gondolom, Hajduska István, volt főnököm és atyai barátom maga is megírta az itt következő élményét, de nem haragszik meg, ha a gondolat-sor kedvéért röviden én is elmondom, ahogy tőle hallottam. Egy kiemelkedő népfrontvezető kíséretében járt Finnországban, ahol az illető egyebek közt azt a feladatot kapta, hogy szelidítse a finn szociáldemokrata vezetőket. Az illető jól átgondolta mondókáját. Kifejtette, hogy a két párt egyesülése után a volt szociáldemokratákat sok sérelem érte. Börtönt és mellőztetést kellett elviselniük. Ez azonban az idők múlásával megváltozott. A régi szociáldemokraták közül is sokan megkapták a Szoc-

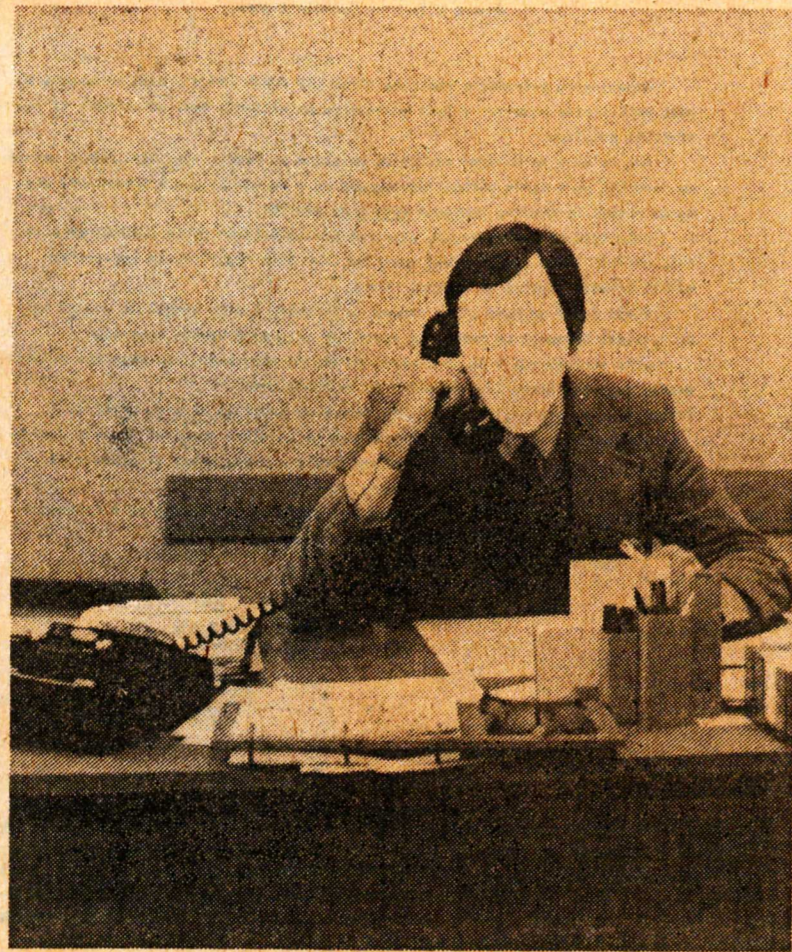
cialista Hazáért érdemrendet. Ez pedig nagy megbecsülést jelent. Évente két hét biztosított nyaralást, kétévenként soron kívüli kocsiutalást, a gyermekek előnyben részesítését az egyetemi felvételeknél, nyugdíjkiegészítést és más egyebeket. Ezek az érvek valahogy nem jól hatottak a finn szocdemekre. Az egyik fanyalogva megjegyezte: „És mondja, önöknél nem a társadalmi egyenlőségért harcolnak?”

Ide kívánczok egy saját élmény is. 1957-re virradóra, mint az első cikkemben is említettem, be akartak kaszlizni. Ám Kádár Jánosné, aki az MTI korábbi személyzeti vezetőjeként ismert, megfosztott ettől az élménytől. Sokáig nagyon hálás voltam neki érte, de mostanában néha arra gondolok, hogy micsoda előnyt jelentene napjainkban egy kis mártíromság. A Parlamentbe mentem megköszönni a segítségét, s leültünk a mostanában oly sokat mutogatott folyosó bársony pamlagára. Jó két órán át kérdezgetett, és becsületére legyen mondva, a legőszintébb feleleteket várta el tőlem. Ő mondta akkor, 1957-ben, hogy ezentúl másképp lesz, a párt-funkciókon kívül minden ál-

lampoljár minden posztot betölthet. Majd tréfásan hozzátette: „Természetesen annyi elfoglaltságot megengedhetnek nekünk, hogy ha van két egyforma képességű jelölt, közülük a párttagot fogjuk választani.” Mire én halkán elmottyogtam, hogy a párttag mindig külön lesz, mert ő felismerte a történelmi szükség-szerűséget.

A napokban egy tudós közgazdász arról beszélt, hogyan lehetne az oly nagy mértékben szükséges tulajdoni érdeket kialakítani hazánkba. Azt mondta, hogy a gyárak, vállalatok részvényének 30 százalékát oda kéne adni az igazgatóknak. Arról nem beszélt, ha az igazgató megbukik, vagy érdemei elismerése mellett nyugalmába vonul, hazaviszi-e a részvényeket, vagy otthagyja íróasztala bal fiókjában az utódjának? Ervként elmondotta, hogy a gazdasági életünk vezető posztjain sok már a jól képzett, fiatal szakember, aki — ő mondta így — „csak parkolójegyként” szerezte meg a párttagságot. Valószínűleg így van ez, de talán, mert túl öreg vagyok, e megjegyzést a lélektan nyelvén szólva, máig sem sikerült feldolgoznom.

Nem is visszafelé, hanem előre tekintve ijedtem meg egy kicsit. Mi lesz, ha a jövőben új parkolójegyeket árúsítanak? Már a korábbi szövevényekben is utaltam arra, hogy egy csöppnyi dölyföt érzek az új alapítóatyák részéről. Eszembe jutott, hogy az időben az egész világ tudta, hányas sorszámú tagkönyve volt Adolf Hitlernek a német nemzetiszocialista pártban. Én sajnos elfelejtettem, csak arra emlékszem, hogy az első tíz között volt. Időben ült le a müncheni sörcsarnok asztalához.

Mostani szövevényi javaslatom tehát az lenne, hogy ne legyen előny, hanem inkább valamelyest hátrány a párthoz, csoportosuláshoz tartozás. Az egyik oldalon az MSZMP próbáljon a mostaninál is gyorsabban szakítani a régi gyakorlattal, mert az átjárta ám keresztbe-kasba az országot. Valamikor, az 1960-as években otthon jártam kis palóc faluban, Mátraballán. Éppen akkor ülésezett a pártvezetőség. Meghívtak, hogy vegyek részt a tanácskozáson. Tiltakoztam: párttonkivüli vagyok, ez nem szabályos, és nem ildomos. Karon ragadtak, hogy ne adjak ilyen

formaságra. A tanácskozásnak egyébként egyetlen napirendi pontja volt, hogy ki legyen a szakácsnő az óvodában. Ne mondják nekem, hogy a frakciózás újkeletű, mert a szemem láttára két csoport ütközött meg, de nagyon keményen.

Ha azt mondják, hogy ez egy csöppnyi helyi jelenség volt, erre is tudok mesélni valamit. Valamiféle nyilvántartási tévedés miatt a párttag írók közé tettem, és egy soron következő íróközgyűlés előtt meghívót kaptam a pártközpont nem tudom, hányas szobájába. Azt hittem, közvéleményét kutatnak, és elmentem. Kiderült, hogy Aczél és Óvári tart eligazítást a párttag írók számára. Már az óriási létszámon is meglepődtem, mert magánfelmérésem szerint az írószövetségben a párttagok aránya körülbelül olyan volt, mint a parlamentben. Hiába, a tehetség kiütközik, és utat kér. Mondta ám a két vezető, hogy egyes párttonkivüliek, meg a hozzájuk csatlakozott párttagok csoportosulnak a Hungáriában, asztaltársaságokat alakítanak kisvendéglőben, így nagyon egységesnek kell lenni, nehogy a kezdeményezést magukhoz ragadják. Csak hallgattam, hallgat-

tam, aztán megkérdeztem a mellettem ülő párttag barátomtól, most azonnal osonjak ki, a szünetben távozzak, vagy esetleg néhány hétre karanténba tesznek?

Ez tehát az egyik oldal. De ha a másikon a kakaskodásokat, a pártszakadásokat, az újabb és újabb pártalakításokat figyeli az ember, óhatatlanul olyan gondolata támad, hogy az eszmék csatájának hátterében a pozícióharc is elkezdődött.

Van egy nagy gond, ami ide kapcsolódik. Az elmúlt évtizedekben bizony a kiválasztódás nem volt a legszerencsésebb. Úgy szokták mondani, hogy érvényesült a kontrasztelekció. Sok ember, sok tapasztalattal, sok jó gondolattal maradt a háttérben. Olyan életismeretet gyűjtött, amely talán hasznos lehetne, amikor megpróbálunk kimászni a kátyúból. Nem lenne jó és egészséges folyamat, ha a leghangosabbak kerülnének most már innen is, onnan is előtérbe, s ha a régi érdemeiket újakkal te téznék.

Tudom, a gesztenyét valakinek, vagy valakiknek ki kell kaparni. De úgy, hogy a tűz mellett mindenki melegedhessen